

Sygn. akt I CSK 272/10

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 maja 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Kazimierz Zawada (przewodniczący)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

SSN Hubert Wrzeszcz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Adeli K., Bogusława K., Eugeniusza K.
i Marii D.-K.

przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Gospodarki
o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 19 maja 2011 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 13 listopada 2009 r.,

**oddala skargę kasacyjną i zasądza od strony pozwanej
na rzecz powodów 5 400 (pięćtyśięczteryysta) zł kosztów
postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 16 lutego 2009 r. Sąd Okręgowy zasądził od pozwanego na rzecz każdego z powodów po 116 585,75 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 17 lutego 2009 r., oddalił powództwo w pozostałej części i orzekł o kosztach procesu.

Sąd ustalił, że Adam T., którego spadkobiercami w częściach równych są powodowie, był właścicielem przedsiębiorstwa, obejmującego m.in. młyn motorowy w Ś., wybudowany w 1928 r.

Zarządzeniem Ministra Przemysłu Drobneho i Rzemiosła z dnia 29 czerwca 1953 r. ustanowiono przymusowy zarząd państwowy nad przedsiębiorstwem Adama T., a następnie stwierdzono – decyzją Przewodniczącego Komitetu Drobnej Wytwórczości z dnia 22 maja 1962 r. - przejście tego przedsiębiorstwa na własność Skarbu Państwa.

Minister Gospodarki decyzją z dnia 24 kwietnia 1996 r. stwierdził nieważność powyższych decyzji nacjonalizacyjnych. W dniu 27 kwietnia 2000 r. wymieniony Minister wydał decyzję przyznającą każdemu z powodów po 33 398 zł tytułem odszkodowania za utracone składniki majątkowe przedsiębiorstwa Młyn Motorowy – Adam T. w Ś. Odszkodowanie obejmowało zarówno szkody powstałe w majątku nieruchomym, jak i w majątku ruchomym. Ustalając wysokość odszkodowania, Minister oparł się na ekspertyzie majątkowej wydanej przez rzeczoznawców majątkowych ze Stowarzyszenia Naukowo-Technicznego Inżynierów i Techników Przemysłu Spożywczego w W.

Powodowie zakwestionowali wysokość odszkodowania za szkody w majątku ruchomym (maszyny, urządzenia i wyposażenia młyna).

Sąd Okręgowy uznał, że bezsporną podstawę prawną dochodzonego roszczenia stanowi art. 160 k.p.a. w związku z art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny o raz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 162, poz. 1692, dalej: „ustawa nowelizująca”). Podkreślił, że powszechnie przyjmowaną metodą ustalenia wysokości odszkodowania jest metoda dyferencyjna. Jeżeli naprawienie szkody ma nastąpić w pieniądzu, wysokość

odszkodowania – zgodnie z art. 363 § 2 k.c. – powinna być w zasadzie ustalona według cen z chwili ustalania odszkodowania.

W sprawie zostały przeprowadzone dowody z opinii trzech biegłych. Ustalając stan techniczny i wyposażenia młyna w chwili wyrządzenia szkody (przejęcia młyna w przymusowy zarząd) biegli oparli się na ekspertyzie szacunkowej z dnia 5 września 1953 r., sporządzonej przez rzeczoznawcę Jana J. Odmienne natomiast każdy z biegłych ustalił aktualną wartość elementów składowych młyna. Biegły E. N. posłużył się metodą odtworzeniową, K. B. – metodą porównawczą, a S. J. – metodą waloryzacyjną.

Zdaniem Sądu metoda odtworzeniowa i porównawcza, wprost odwołujące się do aktualnych cen rynkowych, są bardziej przydatne do ustalenia odszkodowania w sprawie niż metoda waloryzacyjna. Ostatecznie Sąd oparł ustalenie wysokości odszkodowania na opinii biegłego K. B., ponieważ jest ona bardziej szczegółowa i poprawniejsza metodologicznie niż opinia biegłego E. N. Wartość dochodzonego odszkodowania wynosi więc 535 235 zł. Po uwzględnieniu wypłaconego już odszkodowania, Sąd na rzecz każdego z powodów zasądził odszkodowanie w wysokości określonej w sentencji wyroku. Ustalając odszkodowanie, Sąd nie uwzględnił natomiast wskazanej przez biegłego kwoty z tytułu szacunkowych kosztów montażu i instalacji wycenianych elementów młyna.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny – po rozpoznaniu apelacji obu stron – zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten, że zasądził od pozwanego na rzecz każdego z powodów dalsze kwoty po 40 141,25 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 17 lutego 2009 r., oddalił apelację pozwanego i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd odwoławczy nie znalazł podstaw do podzielenia zarzutów apelacyjnych pozwanego, w całości uwzględnił natomiast apelację powodów domagających się podwyższenia odszkodowania o kwotę odpowiadającą szacunkowej wartości montażu i instalacji wycenionych elementów młyna. Należne powodom odszkodowanie powinno bowiem zrekompensować szkodę z tytułu utraty młyna jako zakładu produkcyjnego, a nie jedynie ruchomości stanowiących jego części składowe.

W skardze kasacyjnej, opartej na pierwszej podstawie, pozwany zarzucił naruszenie art. 362 § 1 w związku z art. 160 § 4 k.p.a., art. 361 § 1 i 2 w związku z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług oraz art. 361 k.c. Powołując się na tę podstawę wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podniesione przez skarżącego zarzuty naruszenia prawa materialnego zmierzają w istocie do podważenia wysokości zasądanego odszkodowania na podstawie art. 160 § 1 k.p.a. w związku z art. 5 ustawy z dnia 17 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy – kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 162, poz. 1692) przez wykazanie, że jest ono nieadekwatne do szkody w majątku ruchomym młyna, spowodowanej wydaniem nieważnego zarządzenia Ministra Przemysłu Drobno i Rzemiosła z dnia 29 czerwca 1953 r. o ustanowieniu przymusowego zarządu na przedsiębiorstwie Adama T. i decyzji Przewodniczącego Komitetu Drobnej Wytwórczości z dnia 22 maja 1962 r. o przejęciu tego przedsiębiorstwa na własność Państwa.

Nie można podzielić zarzutu, że Sąd naruszył art. art. 361 § 2 w związku z art. 160 § 4 zdanie pierwsze k.p.a., zaliczając odszkodowanie wypłacone przez organ administracji publicznej na poczet zasądanego odszkodowania jedynie w wartości nominalnej. Dostrzegając znaczną różnicę między wysokością odszkodowania przyznanego w dniu 27 kwietnia 2000 r. powodowi na podstawie art. 160 § 4 k.p.a. (za majątek ruchomy młyna ustalono je w wysokości 63 891 zł), a odszkodowaniem ustalonym w postępowaniu sądowym, skarżący przyczyny tego stanu rzeczy dopatrył się już w samej – jego zdaniem – oczywistej różnicy cen obowiązujących w chwili ustalania odszkodowania. Tymczasem uszło uwagi skarżącego, że biegły K. B., którego opinia stanowiła podstawę ustalenia zasądanego odszkodowania, na rozprawie z dnia 2 lutego 2009 r. stwierdził, iż od 2000 r. ceny objętych opinią maszyn i urządzeń nie uległy istotnym zmianom. Odwołując się zatem do różnicy cen nie można skutecznie powążyć prawidłowości ustalenia zasądanego odszkodowania. O wysokości należnego w sprawie

odszkodowania decyduje – jak wynika z opinii wymienionego biegłego – wybór właściwej metody ustalenia wartości majątku ruchomego młyna.

Nieuzasadniony jest również zarzut naruszenia art. 361 w związku z art. 14 ust 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. Nr 54, poz. 535 ze zm., dalej – „ustawa o podatku VAT”) polegający na zasądzeniu odszkodowania w wysokości wartości urządzeń młyńskich z uwzględnieniem podatku od towarów i usług. Kwestia uwzględnienia podatku od towarów i usług była, w związku z zarzutem apelacyjnym, przedmiotem obszernych rozważań Sądu odwoławczego. Sąd podkreślił, że istota problemu leży w metodzie ustalenia odszkodowania, odpowiadającej wymaganiom art. 363 k.c. Aprobując przyjętą przez Sąd pierwszej instancji metodę dyferencyjną, Sąd Apelacyjny wykazał, że zgodnie z przytoczonym orzecznictwem Sądu Najwyższego w okolicznościach sprawy nie ma podstaw do zakwestionowania ustalenia odszkodowania według cen obejmujących podatek od towarów i usług. Skarżący nie przedstawił przekonujących argumentów podważających to stanowisko. Tej oceny nie zmienia odwołanie się do art. 14 ust. 1 ustawy o podatku VAT, albowiem wskazana przez Sąd podstawa faktyczna rozstrzygnięcia, którą związany jest sąd kasacyjny (art. 398¹⁹ § 2 k.p.c.), nie zawiera ustaleń, ze wskazaniem dowodów, na których zostało ono oparte, że zachodzą okoliczności uzasadniające zastosowanie tego przepisu, a zwłaszcza, jak twierdzi skarżący, stan likwidacji działalności gospodarczej.

Z okoliczności sprawy wynika, że w celu ustalenia odszkodowania w postępowaniu sądowym zostały przeprowadzone dowody z trzech opinii biegłych. Opinie różniły się, ponieważ każdy z biegłych ustalał inną metodą wartość majątku ruchomego młyna. Biegły E. N. posłużył się metodą odtworzeniową, K. B. – metodą porównawczą, a S. J. – metodą waloryzacyjną. Dokonując w tej sytuacji wyboru opinii, Sąd na podstawie art. 233 k.p.c. za najbardziej przydatną dla rozstrzygnięcia sprawy uznał opinię biegłego K. B. i na jej podstawie dokonał ustaleń dotyczących odszkodowania. Podniesiony w apelacji pozwanego zarzut oceny wiarygodności i mocy dowodów z naruszeniem dyrektyw wskazanych w art. 233 k.p.c. został uznany za nieuzasadniony. W tej sytuacji zarzut kasacyjny naruszenia art. 361 k.p.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające -

zdaniem skarżącego – „na zasądzeniu odszkodowania w wysokości odtworzeniowej młyna zamiast w wysokości zwaloryzowanej wartości urządzeń młyńskich” nie mógł odnieść zamierzonego skutku, albowiem zmierzał on w istocie - wbrew art. 398³ § 3 k.p.c. – do podważenia ustaleń faktycznych i oceny dowodów. W związku z omawianym zarzutem, należy zauważyć, że w opinii stanowiącej podstawę ustalenia zasądzonego odszkodowania biegły posłużył się metodą porównawczą, a nie odtworzeniową.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji wyroku (art. 398¹⁴ k.p.c. oraz art. 98 w związku z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c.).